

De Krijtberg, 13 januari 2019. Doop van de Heer.
Jes. 42:1-4.6-7, Hand. 10:34-38, Luc. 3:15-16.21-22
Peter van Dael SJ

Johannes als aankondiger van Gods oordeel

Heel veel mensen zijn ontevreden. Dat blijkt uit de gele vestjes in Frankrijk, de Brexit in Engeland, Trump in Amerika en diverse populistische bewegingen in Europa. Het was in Jezus' dagen niet anders. Ook toen heerste ontevredenheid, met name omdat het land door de Romeinen was bezet en de kleine man had te lijden onder de heersende en bezittende klassen, die collaboreerden met de bezetter. Het grote verschil met nu bestaat hierin dat de maatschappij van toen doortrokken was van religie, dit in tegenstelling tot onze geseclariseerde samenleving. Nu zijn het populisten die vele volgers hebben. Maar in de tijd van Jezus trokken charismatische en profetische mannen zoals Johannes de Doper vele toehoorders. Johannes en zijn vele volgers bevonden zich in dezelfde religieuze ruimte. In deze ruimte heerste het geloof dat God ieder moment kon komen als rechter die de kwaden zou veroordelen. De toehoorders van Johannes beseften dat ze niet alleen aan anderen de schuld van alle ellende konden geven, ze wisten dat zij ook zelf in Gods oog niet foutloos waren. De mensen, onder de indruk van de woorden van Johannes, lieten zich en masse door hem dopen in de Jordaan. Het water van deze rivier reinigde hen als het ware van hun zonden, zodat ze het oordeel zouden kunnen doorstaan.

Jezus dienaar van de Heer

Ook Jezus bevond zich onder het gehoor van Johannes. Wat deed Jezus? Luisteren we naar Lucas: *Heel het volk liet zich dopen, en toen ook Jezus was gedoopt en hij aan het bidden was, werd de hemel geopend en daalde de heilige Geest in de gedaante van een duif op hem neer, en er klonk een stem uit de hemel: 'Jij bent mijn geliefde Zoon, in jou vind ik vreugde.'* Hier gebeuren allerlei dingen. We gaan ze een voor een langs.

Eerst wordt gezegd dat Jezus zich liet zich dopen in de Jordaan. Hij voelde zich kennelijk niet boven de massa verheven, maar toonde zich solidair met al die mensen die zich lieten dopen.

Verder meldt Lucas dat Jezus bad. Bidden wordt wel omschreven als spreken met God. Je kunt ook zeggen: luisteren naar God. Het probleem is dat je vaak geen woorden hebt en dat je van God niets hoort. Je kunt ook zeggen dat je door te bidden, al is het zonder woorden, intreedt in een gewijde, goddelijke ruimte. Ook Jezus was deze ruimte ingetreden.

We horen verder wat Jezus toen ervoer: *toen hij aan het bidden was werd de hemel geopend en daalde de heilige Geest op hem neer* (Luc. 3:21). De gave van de Geest is Gods antwoord op het gebed van Jezus. De Geest van God is de leven gevende kracht van God, waarvan in de Bijbel sprake is bij bijzondere dingen en mensen. In Genesis lezen we dat Gods scheppende geest zweefde over de oervloed (1:2). Gods geest voer in Simson zodat hij in staat was om met zijn blote handen een leeuw te verscheuren (Rechters 14:6). Mozes, Jozua, David en Elia stonden blijvend onder de invloed van Gods geest. Ook Jezus wordt in zijn leven door Gods geest geïnspireerd en voortgestuwd (Luc. 4:1.14).

Waar toe de heilige Geest Jezus inspireert, beluisteren wij in de stem uit de hemel: *Jij bent mijn geliefde Zoon, in jou vind ik vreugde* (Luc. 3:22). Deze woorden vinden we terug in

de eerste lezing, uit Jesaja: *Hier is mijn dienaar, hem zal ik steunen, hij is mijn uitverkorene, in hem vind ik vreugde* (42:1). God vindt vreugde in iemand die lijkt op de dienaar uit de eerste lezing. Deze dienaar – we hoorden het – is vervuld van Gods geest, hij breekt het geknakte riet niet, God neemt hem in dienst om blinden de ogen te openen en om gevangenen te bevrijden (Jes. 42:1.3.7). Met deze woorden van Jesaja zou je Jezus' optreden kunnen karakteriseren. Dat optreden lijkt sterk op wat we in de tweede lezing hebben gehoord. Petrus neemt het woord en zegt over Jezus: *U weet... hoe het begon in Galilea, hoe God, na de doop waartoe Johannes opriep, Jezus uit Nazaret met de heilige Geest heeft gezalfd en met kracht heeft bekleed. Hij trok als weldoener door het land en genas iedereen die in de macht van de duivel was, want God stond hem bij* (Hand. 10:37-38).

Wij

Ook gewone mensen kunnen de werking van Gods geest ervaren. Ezechiël laat God zeggen: *Ik zal jullie een nieuw hart en een nieuwe geest geven, ik zal je versteende hart uit je lichaam halen en er een levend hart voor in de plaats geven. Ik zal jullie mijn geest geven en zorgen dat jullie volgens mijn wetten leven...* (36:26v). In het boek van de profeet Joël zegt God: *Ik zal mijn geest uitgieten over al wat leeft. Jullie zonen en dochters zullen profeteren, oude mensen zullen dromen dromen, en jongeren zullen visioenen zien; zelfs over slaven en slavinnen zal ik in die tijd mijn geest uitgieten* (Joël 3:1-2). De geest die Jezus bezielde, inspireert ook ons tot een leven naar het model van de dienaar van de Heer, naar het model van Jezus.

De stem die klonk toen Jezus na zijn doop aan het bidden was, klinkt ook voor ons. Er klinken heel veel stemmen om ons heen. Al die stemmen roepen om aandacht: de stem van reclameboodschappen die je aandacht proberen te trekken voor wat leuk en lekker is, de stem van popsterren, de stem van politici die je eerst bang maken en je daarna zekerheid beloven, de stem van vele mensen en instanties die niet zozeer in jou geïnteresseerd zijn, maar meer in zichzelf en het eigen voortbestaan. Soms is er ook een stem in jezelf die je aan het twijfelen brengt, een stem die zegt: 'ik ben niets waard in deze wereld'. Maar daar is ook de stem van God, die je kunt horen in de stilte: 'jij bent mijn geliefd kind'. Dat kreeg Jezus te horen. Dat krijgen ook wij te horen. Dit houdt in dat wij allen broers en zussen zijn, dat het onze roeping is elkaar te bevrijden (Jes. 42:7), om weldoeners te zijn in het land en om elkaar te genezen (Hand. 10:38), dit in het kielzog van Jezus, dienaar van God en mensen.